

Előfizetési díj félre postán és helyben borítékkal 6 forint, boríték nélkül házhoz küldve 5 forint e. pénzben.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap egy egy iv. Lapjaink mindennemű hirdeményeket felvesznek.

NEMZETI UJSÁG.

Előfizetheti minden cs. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségél Zöldkert utca 488. szám alatt földszint, a hivatalban.

Tisztán írott czimeket kérünk. Levelek a szerkesztőségnek czimzandók. Egy egy hasáb-sorért apró betűkkel öt ezüst kr. számítatik.

Alapítá KULTSÁR ISTVÁN táblabíró, kladja özvegye.

TARTALOM.

Magyarország és Erdély. Északamerikai állapotok (vége). — Törvényhatósági tudósítások. Borsodból (közgy. főispáni helyettes kinevezése, Tisza szabályozása). Horvát-Tót- s Dalmátországi tartományi gyűlése (hatodik ülés). Budapesti ujdonságok. — Vidéki hírek. (Keszthelyből).

Külföld. Franciaország. N. Britannia. **Társulatok és intézetek.** (Magyar gazdasági egyesület).

Hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Lotteriahúzások. Dunavízállás.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Északamerikai állapotok.

(Vége).

A köznép bár mennyit neveltessék és iskoláztassák is, az ismeretek és belátások alsóbb fokaira csak felemelhető: nem tagadhatni ugyan Raumer kimutatásai után, hogy e célra némely tartományok igen sok áldozatot tettek, s a szülők köteleztetvék is gyermekeiket iskolákba küldeni, — de az irigységtől még azért fel nem mentvük az illy alsóbb fokozatu állapotok, melly szerint a magasb képzetetésükre torzalkodnak, azokat a hivatalokból kizárják — és már kérdés: mi módon lehet mind ezt a legjobb státusról eszmével megegyeztetni, melly csak a valódi nemesség, az igaz arisztokrácián alapulhat? mit kell az olly köztársaságról tartani, melly jelesebbjei előtt épen kitünőbb tulajdoniért zárja el az utat irigységtől vagy féltékenységtől? mindegy. Ez felette nagy baj, mi ellen nincs is orvososság, mert a több szám már megszokván az uralkodást, joga mellett makacsan vitalkozik, a mit akar azt teljesebbé is veszi, szereti a hizelkedést, de az ellenmondást el nem tűri, jaj volna annak, ki a sokaság véleménye ellen szólni merne! miből természetesen következnék az egyoldalúság, az egyszer határozotthoz makacs ragaszkodás, a kiképzetési középszerűség, nagy írók hiánya, mindenben szellemi alantfokosság, mellynek a nép kegyében szóló hírlapok dühe táplálatot visz, s ez irányban az elfajult sajtók mértékét sem tartnak többé.

Az antique férfi jellemek (Washington, Franklin, Jefferson) letűntek egymásután Északamerika egéről, az elsőnek politikai végrendelete „vallásosság és jó erkölcs fő alapjai akármely státusnak, a magány és közboldogság” még élteben, hogy a közdolgoktól visszahuzta magát — feledve volt, legalább nyárhó 7kén 1796. kelt bucsuzó szavában aggodalmát nyilvánítá, miként a pártok surlódásai elébb utóbb egyes zsarnok kezébe juttatják az önkényes hatalmat; azóta a pártszellem óriási alakult, melly két millió négert (Raumer szerint 2/3) tart rabigában Baltimoreban, baromvásár helyett rabvásárt folytat, fejekint 1000, 1200 dollárért adogatja el az izmosabakat, még a születendő csecsemőt is beszámítja, mert res fructificat domino mint Salzbacher érdekes új tudósításai tanusítják. Ez óriási pártszellem költé fel jobban mint valaha a szatócsi érzeteket, mellyek a hamis pénzjegyek keringésében, a csalfa kiszámított sűrű megbukásokban, csőd hirdetésekben valami megszégyenítőt nem is ismernek. *)

Ezen pártszellem főoka a tartományok közti kapcsolatok megtárgulásának is, melly elébb utóbb az ünöt teljes felbontásnak teszi ki, mivel a magány hely-

*) Az északamerikai pénzerisisek Európának már több ízben tetemes kárt okoztak, még ma is a bank állapotja, mint Raumer mutogatja, mindegyre káros viszonyban áll Európához, de egyszersmind — a mi igen természetes — a nép jellemét is ott beárnyékolja. Az alkotmányi alap-ókirat, csak érez pénzt ismer, de 1791ben már fő bankot állítottak fel, minek nyomában sok magány bankok keletkeztek a külön tartományokban, hol több bankjegyet adtak ki, mint a mennyi volt aipapírozók, a fő bank is majd utánozó amazokat. Jackson 1837ben egyszerre megszünteté a fő bankot, a mi kemény megrázkódást okozott, de a tartományi bankok megmaradtak, azok mindegyre folytatják gonoszkodásaikat; a 26 tartományban 800 illy bank van, és nincs kézség, hogy jegyeiket becsülettel beválthatnák, mert azok a szükségén túl megszáporodtak.

beli érdekeket vakon szokta védni az illy csupánnyagiság után leszködő pártszellem, mire legfelölőbb példákat nyujtnak a rabszolgasági és védvámi kérdések, melly utósó pontról, mint ugy is kordérsről, Raumer vázlata álljon itt egyszersmind arra is bizonyosságul szolgáló, hogy egyes tartományok a congressus határozásait is önkényesen megsemmisítik.

Az 1787ki alkotmányos okirat, s az 1789ki első vámtörvény a congressust feljogosíták az adó kivételre, mellyel adóságait törleszhesse, egyszersmind vámadókkal a gyáripart védje. Kezdetben az illy védvámok középszám szerint 5 procentűek voltak, de az utósó angol háboru alkalmával 1816ban és 1824ben azt feljebb emelték, majd 1827ben választmányi vizsgálatot rendeltek, mellynek a természetnyenyek, gyárnyenyek, napszámok stb. árait kellett kipuhatolni, s ámbár biztos eredményekre nem jött is a választmány, még is a gyárosok kedvéért mód nélkül felemelték ujra a vámot, ugy hogy némely czikkelnél a vámtillalom 50 procentre hágott. E megszorítás a csempészetre tágas utat nyitott fel: az északi tartományok dicsérték a congressus határozatát, mert az egyes tartományok ugy sem védék, nem is védhették gyárosait az idegen vetelkedés ellen, ellenben a déli tartományok azzal épen nem voltak megelégedve, s azt állíták, hogy a congressusnak nem áll hatalmában adót kivetni, hanem ha a közadóság és háborui költségek törlesztése végett; nincs könnyebb mint a közjó magasztos színe alatt igazságtalanságokat elkövetni, feldicsérni a védvámok hasznát, melly csak a polgárok zsebéből veszi ki a pénzt. A congressus nem teremthet tökéket, nem munkákat elő, azoknak meg van a magok természetes folyamok, a védvámokban csak a gazdag gyárosok nyerne, a kisebbek koldus botra jutnak. A védvámok azért nehezítik meg, vagy ki is tiltják némely czikkelnél behozatalát, mert azok jók, és olesók, elzárják a világkereskedést egyedárusági czéltől. Gyári állandóságot védvámok még nem szültek, az állandóság azok nélkül is létrejöhet; ha a behozatal megnehezítették, igen természetes, hogy a kivitel is hason mértékben meggátoltatik; a kereskedés kölcsönös kieserelések munkája levén, a fogyasztók kizsebelésére nem kellene a congressusnak felnyitni az egyedárusági utat. — Illy és ehez hasonló okokkal járultak a déli tartományok a congressus elébe, hogy szüntesse meg a magas védvámokat, de kérelmek nem teljesült; ezeknek is kifogyván végre türelmök, 1832diki dec. ben Délicarolina lakossai merészül elhatározták a védvám-törvények megsemmisítését (nullification) mellyeknek többé engedelmessékedni nem fognak, osztotak nézeteikben Virginia, Georgia, Északcarolina, Alabama, Mississippi tartományok, mire a congressus 1833ban, közbenjárói terv szerint azt végezte, hogy 1842ig lassankint 20 proc. leszállitassanak a védvámok; de épen 1842ben a státus kiadási költségei a bevételt felülmúlták, s hogy a hiány kipótoltassék, ismét elhatározatott a vámok feljebb emelése, mi csak olaj volt a tüzre, mert azóta a legélénkebb pártarcz állott elő, mellyben, ugy látszik, az egyedáruságot ostromlók fognak végre is nyerni, legalább a congressus ujonan választott elnöke Polk a szabad kereskedést és alacsony vámokat pártolja, Clay és Webster, vágytársai az elnökségre, kisebbségben maradtak, mivel az északtartományi gyárosok ügyét pártolák — magas vámok megtartása által. Maga Raumer is Polk pártjának kívánja a győzelmet, s fejtegetéseit imigy fejezi be: „A védvámok hasznossága és száksége feletti hibás nézetek szünjenek meg valahára a státusokat mesterkéltn nagyon veszedelmes pályá-utakra kísértetni, ne feledjék soha, hogy csak az olly gazdagság törvényes és emberi voltunkhoz illelő, mellyre polgártársaink kára nélkül szert teszünk.”

Kállay Ferencz.

TÖRVÉNYHATÓSÁGI TUDÓSÍTÁSOK.

Borsodból. October 23án. Folyó hó 1jére összehívott rendkívüli közgyűlésünkön kihirdettetett először fels. királyunk kegy. leirata, mellyben szath-

mári Király József e megye hosszú idők során volt alispánjának most főispáni helytartóvá történt kinevezetése tudtú adatik. Az aláírt kir. név hallatakor szíves „éljen” hangok emelkedtek a rendek tömött sorain keresztül. E hangokat nemcsak azon tisztelet csalta fel a rendek ajkaira, mellyel koronás királyukhoz szünetlen viseltettek s viseltetnek kívált ahoz, kinek „recta tueri” jelszavához képest oda intézvék szünetlen atyai gondjai, miként e hon jóléte üdvös törvények és intézmények által felviruljon; hanem azon mind inkább elterjedő meggyőződés is, miszerint Ausztriának Magyarhonunkkal házasulása üdvös volt egyikre ugy mint másokra; miszerint állatni kezdik, hogy a politikai összefüggések jelenlegi bonyodalmai közt a kétféjú sas védő szárnya alatt talál csak a magyar nemzetiség virága biztos ernyőzetet. — A kinevezés, egy részről nyilvánuló örömmel, más részről közömbös, de mégis csüggedést el nem áruló érzellemmel lön fogadva. Meghívására s rangfokához illő elfogadására minden intézkedések megtörténtek. — Talán nem lesz érdektelen tudni, hogy e megyében, midőn még a vallási viszonosságoknak csatárhelyül szolgált megyénk tereme, a clerus megfosztatott a választmányi szóokolhatás díszes megtiszteltetésétől; s most a visszatért szíves egyetértésnek s a kölcsönös méltányló bizalomnak jeléül, hárman is nevezettek ki erre: egy egri kanonok, a kebelbeli esperes s egy tanár. A fogadtatás, mint hisszük, nagyszerű leend. —

E megye jövődjének titkot rejtő fátyola alá nekünk bepillantatunk nem lehet; a pártok mostani küzdelme s mérközése utójjára mi eredményt vetnek fel politikai éltünk tükörszínére, ki nem számíthatjuk. Egy eszélytel intéző, érdekeket összeolvastó s erős kormányzó kéz kell csak közénk. Mi ezt kinevezett főispáni helyettesünk ismert ügykezelői jelességében fellelhetni reményljük; s akkor Borsodnak boldogító jövője biztosítva lesz.

Rendkívüli összejövetelünk másik tárgyát tevő gr. Széchenyi Tisza-Dobra tanácskozás tekintetéből meghívó levele, s a Tisza szabályozása. Mi hallgatag pietással üdvözlők mindkettőt: a személyt, kinek mélyen ható szavai ébreszték cselekvésre e hon szendérgő erejét; s az ügyet, mellytől annyian várják földi jólétüket. — A kívánt tanácskozásra választmányi tagok rendeltettek ki; de egy rövid ártatlan óvás is vetteltt közé: nem mintha a rendek az ügy üdvös voltáról csak kétkedni is akarnának, vagy a benne működő kivitel embere iránt volna észrevételök, nem, — hanem alkotmányos elvből. Mert lör felsőbbi dicasterialis lényeges rendelkezés csak az ország rendeinek hozzájárultával történhetik, mint volt az a nm. helyt. tanács felállításakor, hol a bureaok s szakmák száma is meghatározatott, mint történt ez csak imént is az 1834ki országgyűlésen, hol a váltók számára egészen új szakma alakítottat. 2or. Ó felsége a mult hongyülesi kegy. előterjesztéseiben maga is elismeré, hogy a vízek szabályozása olly tárgy, mihez a nemzetnek szólása van. Ezt azonban maga az indítványzó is nem a szent ügy háttérbe tolatása vagy akadályozása tekintetéből mondottak lenni állita — mert hiszen olly uton, millyent eddig követtünk, ki is várna valamit? — hanem azon alkotmányos szempontból, nehogy az analogia fonalán más országos tárgyak is rendszeres tárgyalatási utjoktól elvonatva, a nm. helyt. tanács bureaújában döntessenek el.

X.

Horvát-, Tót- s Dalmátországi tartományi gyűlése. Hatodik ülés. (Az 1837-ik évi küldöttségi munkálaton alapult tartományi gyűlések rendezése feletti tanácskozások folytatása.)

3.) Hogy a tartományi gyűlésre Dalmátország rendei is meghívassanak, s ekép ezen országok egysege ismét helyreállíthatassék, s egyszersmind közohajtás szerint ottan a báni tekintély ismét megállíthatassék; ő felsége a legközelbi tartományi gyű-

lésből alázatosan meg fog kéretni, hogy Dalmátország, Horvát- s Tótországokkal közvetlenül összekapcsolassék.

4.) Azon indítvány, miszerint a határ-ör-ezredek is, mint ezen országok kiegészítő részeit a tartományi gyűlésre meghívassanak, ezen országok törvényeitől eltérő, különös igazgattatásuknál fogva jelenleg tanácskozás tárgya nem leendő, hanem a küldöttség azon véleményben van, hogy különösen panaszok terjesztessék fel, miszerint a határ-örvidékek ezen országokkal egyesítenek s ezen országok törvényeinek értelmében igazgattassanak.

E két pont (3 és 4), mint a rendezéshez nem tartozók, a sérelmek s kívánatok sorába utasítottak.

5.) Hogy a követek illő megválasztásához s a tartományi gyűlésre szükséges utasítások kidolgozásához megkívántató, s a tartományi gyűlést szükségképp megelőző megyei s tanácsi gyűlések, mind a megyékben, mind a városokban elég jókor megtartassanak, s hogy az illető hatóságoknak elég idejük lehessen követeiket megválasztani, s őket minden tárgy felett, mellyek a tartományi gyűlésben felvételhetnek, utasítással ellátni: szükség a követek megjelenésére legalább 30 napi határidőt kijelelni, ha csak más fontos okok azt lehetlenné nem teszik.

E pontban a Varasd- és Körösmegyei követek kívánataira e hely: „ha csak más fontos okok azt lehetlenné nem teszik“, mivel ez számos visszaélésre ürügyül szolgálhatna, kihagyatott.

6.) Minekutána a küldöttség megegyezett, hogy kik hívassanak meg a tartományi gyűlésre, a tanácskozás folyama alatt, magától azon kérdés fejlett ki: vajjon a fenkijelelt rendek s személyeken kívül, ezen országok tartományi gyűlésében még másoknak is adassék-e szavazati jog? e tekintelen a küldöttség azon véleményben van, miszerint egyes, művelt, s a hely méltóságához illően öltözködött nemesnek a tartományi gyűlésben bemenet meg nem tiltatik, sem öt véleménye nyilvánításában gátolni nem fogják; minthogy a közjó megkívánni látszik, hogy az ismeretek tömege e gyűléseketben a lehetőségig szaporíttassék; mindazonáltal azt véli a küldöttség, miszerint a tartományi gyűlés határozatai behatási jog, vagy mint közönségesen mondatik: *eldöntő szavazati jog*, a második pontban különösen megemlített rendeken s személyeken kívül, egyáltalában senkinek se adassék; mivel a tartományi gyűlések magas rendeltetése meg nem engedí, hogy minden egyes nemes szavazati jogának gyakorlata által a megyei gyűlésekkel hasonlára állíttassék; egyébiránt is tisztán áll, hogy bizonytalan szavazati-mennyiség, nyilvános gyűléseket valódi rendezésével épen meg nem egyezhető, s már maga a képviselői rendszer eszméje követeli, hogy egy tartomány gyűlése, a hatóságok helybeli befolyásától, mellynek kebelében tartatik, független maradjon. — Mindazonáltal hogy ezen országok rendei között súlygyen uralkodjék (mi a megyéknél, mellyek az alkotmány szerint mindnyájan egy fokon állnak, kérdést sem szenved), a küldöttség javaslatot tesz, miszerint minden képtalan, legyen az két vagy egy követ által képviselve, egy szavazattal birjon; minden városnak, küldjön az egy vagy két követet, két szava legyen; a turpolyai grófnak egy s a többi bánlevél által meghívott s személyesen megjelent rendek mindegyikének egy szava; és hason számú szavazatok, mint a mennyivel ezek összesen birandnak, adassék összesen az országok megyéinek, hogy a fentebb állított elv szerint az összes megyékre szánt szavazati-mennyiségből minden megye egyenlő részt nyerjen, ha küldöttjei egyike akadályozva vagy beteg volna s csak egy vehetne részt a szavazásban.

Ez a rendezés kérdésében legfontosabb pont a leghosszabb vitalkozást idéző elő. — Mintán elhatározatott, hogy eldöntő szavazattal (votum decisivum) csupán a bánlevél által meghívott személyek birandnak, azon kérdés keletkezett: vajjon a tanácskozhatósi jog s szavazati (votum informativum) a másképp is megjelent s bánlevél által meg nem hívott nemességre kiterjesztessék-e vagy nem? Ezen alkalommal K. J. író a Horvát-, Tót-, s Dalmátországok tartományi gyűlésének eredeti lényébe s kifejlésébe mélyebben hatott, hogy azokból a jelen rendezés alapvonalait kivonhassa. — Horvát nyelven tartott beszéde mintegy a következőképpen foglalható: „Én azon véleményben vagyok, — mondá szónok — hogy nekünk nemzeti tartománygyűlésünk rendezésénél s az abban szavazatok elosztásánál, rendkívüli vigyázónak kell len-

ni, mert mi nemesek a jelen kornak, hanem hazánk távol jövődjé számára is munkálunk. De minthogy a jövődjé számára építeni akarunk, kénytelenek vagyunk az anyagot a multból előszedni; ez készlet engem, hogy hajdani tartományi vagy nemzeti gyűlésünk alakját s lényegét megemlítsék, s úgy a jelen tartománygyűlés rendezése kérdésére vonatkozólag néhány javaslatot tegyek. Mi mindnyájan, mint itt összegyűltünk, csekély kivétellel, szlávok vagyunk; s ha vannak is köztünk, kik nem mint igaz szlávok gondolkoznak s éreznek, mégis mi összesen a szlávokat képviseljük, t. i. a horvátokat és slavonitákat; annál fogva szükséges, hogy tartományi gyűlésünk rendezésénél s a szavazatok elosztásánál szláv alapelvet kövessünk. Már a legrégebb időkben a szlávok Europa minden részeiben, nevezetesen: a csehek, lengyelek s oroszok országában, nem különben Iliriában is tartományi gyűléseikben törvényhozó testülettel bírtak, mellyel közügyeik felett tanácskoztak. E tartományi gyűlésekre, minden község, legidősbe, mint képviselőt küldé; mert akkorában eldöndek között sem nemesek, sem mágnások nem voltak, s általában semmi kiváltságos osztály nem létezett, hanem mindnyájan honok szabad fiaival valának, mellyhez őket egyenlő köteleesség köté, s mellyet ők hasonló szeretettel ápolának. Szabad ősapáink ezen tartományi gyűléseiket komolyan s ünnepélyesen vagy isteneik templomaiban, vagy csendes erdőkben és szent berkekben, vagy pedig hőseik sírhalmi felett tarták; később más helyeken is. Ezen szokásukat megtarták szabadságuk elveszte után is, a rómaiak és góthok járma s a hunnok és avarok zsarnok kezei alatt; a byzantiak alatt Prokop idejében, a szlávok minden nemzet között egyedül valának, kiknek nemzeti vagy tartományi gyűlésük volt. A régi horvátokról tudjuk, hogy tartományi gyűléseik egyikében Zvonimir királyt agyonüték; hogy egyik tartományi gyűlésükről Kálmán királyhoz 12 követet küldöttek; hogy az előbb említett király a horvátok tartományi gyűlésében esküvel erősíté: miszerint jogaikat tisztelni fogja s nekik továbbra is megengedé, hogy tartományi gyűléseket tarthassanak. A 14ik században, Dalmátországban ezen gyűlések (ott parlamentum névvel) már annyira szabályozva valának, miszerint a beszédek megzavarása és félbeszakítása tilva volt, s a szónokot mindnyájan figyelemmel hallgaták, ki egy bizonyos helyről (mi Arengheria-nak nevezetett) tartá előadását. Így tehát nemzetünknek már három évszázaddal ezelőtt volt rendezett tartományi gyűlése, vagyis parlamentuma, mint Angol- és Franciaországban. Hogy azon időkben valamennyi rend képviselői a tartományi gyűlésen megjelentek, a többiek között János zágrábi püspök egy szabadalom-levele is bizonyítja, ki 1396ik évben mint korlátnok s Zsigmond király felhatalmazottja, és mint Horvát-, Tót- s Dalmátországok kormányzója Nonaban (Knia) tartományi gyűlést tartott, mellyre minden rend küldöttjei (cujusvis status, conditionis, et praeeminentiae homines) megjelentek. Ez időből Zsigmond királynak több levele előmutatható, mellyben ő a városok küldöttjeit tartománygyűlésre meghívja, s pedig majd Zengg, majd Körös és Kninbe is. De nemsokára a török Europába rohant, bekövetkeztek a folytonos harcok napjai, s ekkor kezdék meg, csak borostyánkószorúval övedzett hősöket, kik fegyvereik által nemességet s javakat vittak ki, hívni meg a tartományi gyűlésekre. Ezek szoktak később, kivétellel bár, személyesen megjelenni a tartományi gyűlésekben, s ez mindaddig tartott, míg egyes megyéket képezni s szabályozni nem kezdettek. Ez időtől fogva küldöttek mind a mieink, mind a magyar megyék követeit az országgyűlésre. Ezt erősíti azon körülmény is, miszerint a slavoniai megyéknek, midőn 1745ik évben (tehát ép egy évszázaddal ezelőtt) Horvátországgal ismét egyesítettek, különös törvény által meghagyatott, hogy ide követeiket küldjenek; mind e mellett egyes nemeseknek is szabad volt a tartományi gyűléseken megjelenni, s ott nézeteiket, de eldöntő szavazat nélkül, méltán s illogleg előterjeszteni. Ez tartományi gyűléseink alakja a mai napig. Mi azonban tartománygyűléseink hatalmát s kiváltságait illeti, nem szabad felednünk, miszerint a legrégebb idők s Magyarországgal egyesülésünk óta egész mostanáig csak bánunknak van joga a tartományi gyűlést összehívni, mint azt a tartományi gyűlések jegyzőkönyvei, a folytonos szokás s számos kir. rendeletek tanúsítják; így a többiek között ezen országok rendei, midőn Miksa király 1567ik év-

ben a tartományi gyűlést maga összehívá; ellene felírtak s azon választ nyerek: miszerint ezután a régi szokás meg fog tartatni. Az sem lehet előttünk közömbös, hogy tartományi gyűlésünk a magyar országgyűléstől mindenkor független vala, s hogy abban számos rendeletek alkottattak, mellyeket a magyar királyok a magyar országgyűlés közbevonása nélkül szentesítettek s törvényekké emeltek, bizonyítja ezt a törvénykönyvekbe felvett 1492ik évi rendeletek második Ulászló alatt, mellyek 1609—1634ben második Ferdinand király által, és 1644—1681ben Leopold által megröszöltek, nemkülönb az 1715-ik évben VI-ik Károly alatt alkotott 120-ik czikk. — Ezen régi alapra kell tehát tartományi gyűléseinket továbbá is építenünk. Láttuk, hogy az őszkorban a nép legidősbe, mint legtisztelre méltóbb s legértelmesebb férfiak, a középkorban majd az idősb községek küldöttjei, majd a nemesek, mint a haza legbirtokosabb s tevékenyebb védői, a jelenkorban pedig a főpapok, mágnások, a megyei nemesség s egy részt a városok követei, képviselik a nemzetet. E formák mindegyikében az idő szelleme van kimondva, s ezen szellemnek kell nekünk is sinórmértékül szolgálnia. A legidős kor szak természeti vala; a középkor a vad erőszak kor szaka volt (minélfogva a dús s hatalmas földbirtokosok, kik a fegyverforgatás mesterségét jól érték, gyengébb s szegényebb polgártársaik felett az uralgást kivívták); a jelenkor szellemi s emberi korszak — az egész művelt világ felett a felvilágosodott korszak szelleme uralkodik: az értelmiség és emberiség. — E szellem leheletétől kell hazánkban is áthatva lenni, ha csak a rothadó status quo-ban öröklő maradni nem kívánunk, ha mi is haladni s más minket megelőző nemzetekkel valaha egy korlátban lépni ohajtunk. — Ama szellemtől vezérelve, jövő tartományi gyűlésünk alakítására következő általános szabályt terjeszték elő: a szavak három negyedét az értelmiség és nép birja, egy negyedét a birtok. *) Az értelmiség és nép többsége alatt értem a megyéket és városokat, mint az értelmiség, ipar s kereskedés középpontját, továbbá a kerületet s tudományos akademiákat a többi elemi iskolákkal s tan-intézetekkel; a birtok alatt értem a dús földbirtokosokat, nevezetesen a főpapokat, mágnásokat, káptalanokat, és a kormány s más távollevők képviselőit. S mivel a megyék az értelmiség, népesség s birtok legnagyobb részét képviselik, annál fogva a szavak legnagyobb része is őket illeti, mi csak az által lenne elérhető, ha az összes szavak két negyede nekik adatnék; a harmadik negyed a városok, kerületet s akademia közt osztatnék fel, s az utolsó negyed pedig a fentebb említett hátralevő képviselőké maradna. Ezenkívül azon véleményben vagyok, hogy az eldöntő szavazat egy művelt nemesből most se vétessék el; mindazonáltal ha ez el nem fogadtatnék, úgy indítványom az volna: hogy a megyéknek joga legyen több mint két követet küldhetni, s a távollevő mágnások képviselői számára a tanácskozhatósi jog és szavazati jog adassék el. Végre, hogy a szónokok számára különös hely (tribune) rendeltessék, napló vitessék, s minden szónoknak szabadságában álljon diák vagy szláv nyelven szólhatni; mert egyedül a szláv nyelven látom hazám egyetlen megmentő palladiumát.“

Rövid közlés. Kedden oct. 14én a tizedik ülés sel záratott be a jelen tartományi gyűlés. Minekutána a szeremi főispán indítványára ő cs. kir. nádor főhercegségének félszázados ünnepére köszönő felirat szavaztatott, továbbá a tartománygyűlési jegyzőkönyv s ő felségéhez intézett számos feliratok (közöttök a horvát-tótországi helytartó tanácsért, a turpolyaiak szavazati jogáért, a zágrábi püspöknek Horvátország primásává leendő emeltetéséért sat.) felolvastattak, bán ő excellenciája a mágnásokat és rendeket egy ünnepélyes végbeszédrel elbocsátá.

Budapesti újdonságok. Piaczunkon naponkint emelkedik az élelmi szerek ára, s mennyiségük naponkint lejjebb száll: a hús gyógyszerári fon-ton méretük, s még az is csak különös kedvezésből; a zsemlyék a liliputok gyomrához szakítottak, a kenyerek pedig mindinkább közelítenek a hajdani zsemlyékhez; a fa ára óriási lépésekkel halad felfelé, s

*) Ennél veszedelmesebb elv nem is létezhetik; azon állandalom, melly illy ingatag minden órában változókéony alapokra alkottatnék, meg lenne fosztva fenállhatóságának minden biztosítékától, mit a státusban egyedül csak a földbirtok — mint a változókéonyoságnak legkevésbé alávett alap — nyújthat.

Szerk.

öle viszont lefelé; már van 36 fős öfa is, melyben alig van több 36 darabnál; gabona érkezik ugyan minden nap hajókon és szárazon, de már az mind előre meg van véve, s Izrael fiai s egyéb gabona kereskedők raktárába hordatik; s ki panaszkodhatik azért, hogy nincsenek takarék magtáraink?! A csirkéket kappanok helyett, a kappanokat fázának helyett, s a pulykákat tűzokokul árulják, s ma holnap a vendéglőkben a szokott kés és villa használhatlan lesz, mivel az adagok sokkal kisebbek leendnek, hogy sem a szokott késsel elvágni s a villára felszúrni lehetne. Mindezen bajokhoz még azon szerencsétlenség is járul, hogy mióta Pick Ede, emlékező tehetséget fejlesztő leczkőit tartá nálunk, az időtől mindenki jobban kezd emlékezni gyomrára és fázékony bőrre, holott sok emberre nézve az lenne jelenleg a legboldogított állapot, ha olly mesterre tudna akadni, ki vele gyomrát s fázékony bőrét elfelejtetné! — Legközelebbi napokban Budán egy nyugalmazott főhivatalnok 80 évet túlhaladott életét megúván, agyonlőtte magát. — A Kunevalder házban maradt hajdani nemzeti kör tagjai, kik ideiglenesen „Pesti Kör“ czím alatt alakultak, reánk következő vasárnap tartják alapszabályaikat alkotó s tisztválasztó gyűlésüket. — A társulat már eddig is nagyobb részint felbutorozta szállását, s mi különösen megjegyzendő s kiemelésre érdemes a mostani időben, butorait mind kész pénzen s nem hitelbe vette. — A magyar tudós társaság jövő november 16-án tartandó közgyűlését, — mint hírlik — Teleky József gróf önméltósága mint elnök, személyesen fogja megnyitni. — Nagy Ignác, „Menny és Pokol“ című legújabb munkája csak nem minden oldalról megtámadatik; ezt mi igen természetesnek találjuk, tudva, mennyire uralkodik hazánkban a sötétség irodalma, s még is a pokol titkait nyilvánosságra hozni, csakugyan nagy vakmerőség; némelly elménczek azonban azt állítják, hogy ez azért történik, mivel az 1838-ki év óta a pestiek nagyon félnek az özönviztől. — Azonban tréfa a mitréfa, s szolgáltatás mindenkinek igazság, s így a „Menny és Pokol“ szerzőjének is; s e tekintetből kötelességünk kimondani, hogy az érdeklét munka, semmivel sem rosszabb, mint szerző egyéb e nembeni dolgozatai, s kik azokat eddig gyönyörrel olvasták, a „Menny és Pokol“ban szintén hasonlóul fognak gyönyörködni, noha mai világban, úgy látszik, hogy az emberek egyikében sem akarnak hinni.

VIDÉKI HIREK.

Keszthelyről. Az élet hosszú pályáján legélénkebben tűnnek elő ama pillanatok, melyeket, bár milly keserűek legyenek, az ember szülőföldén kitölt, mert a teremtőtől az emberi kebelbe ihletett haza iránti szeretet, szülőföldre iránti vágy, elegendőleg érzé magát kielégítve, ha hazáját csak láthatja: ezen vágy hívja haza az évektől sokszor elszakadott honfiakat, ezen szeretet ölelő karjába kapaszkodva jönnek szülőföldükre a szülői s testvéri pihentető karokba a haza gyermekei; ezen vágytól vezéreltetve jöveik én is hazámba, a bú és öröm vegyes színében: búban sok részből, mert látom Keszthelyt, melynek fia vagyok, a szegénység gunyhójában takargatni a mindennapi életet; tapasztalom lakosait a nyomorúság siránkozó küzdelmei közt szivrázó lelki bajokkal küzdeni; könyezni kell sok szegény gyermeknek a szükség terhes oka miatt elhanyagolt nevelését; s ki képes leírni a fájdalmat, melyet egy hazafinak az orvoslás képtelen tehetségeitől megszorítva, csak éreznie kell; kéreget a szülő gyermeke neveltetésére, szivrázólagjsirogat a gyermek, fulladoz az elszakadott árva fia az éhség könyfacsaró tüskéjétől; de hála az égnek, a búval teljes kebelre jött egy örömeztet, mely a szívnék a szemek rezgő könyeit néműleg letörlé: és ezen örömet szerzője nagyságos s főtisztelendő Fejér György kanonok ur, ki páratlan tudományossággal s ritka szívesseggel gazdagított éltét egészen hazafaira szánta, s a nyomorúság bajaitól nyomottakat 100,000 ezer forint alaptívánnyal megvizsgáltatni kegyeskedék, mint a hírlapok nagyszerű jótéteményét hirdeté, annak kamatait 60 árva között elosztatni kívánva; jölehet pedig a tökének mostoha kezekrei bizása azt egészen veszélyezteté, de a nagy hazafi hazafüsködik a kamatot egy év elmaradta után, mennyire töle kitelhete, megküldeni, melynek szétosztására f. évi szeptember 8-án sok árva gyermek sereglett össze a város háza elé; hol én is tanuja valék a kiosztási kezelesnek, s tanuja az örömmek, melyet a kapott segedelem után a könyektől felszáradt arcokon látni lehet, mert az örömeztet özönében mindannyi hálaszózat emelkedék a nagy jótévé élteért a világ meg-

váltó mennyei trónjához; — milly szépen indul háladásnak csak ez által is hazám, melyre az ezen mód-dal elősegített nevelés jogosítani enged, mivel a városi tanács a kiosztásnál lélekismeretesen szívére köti a díjt nyert gyermeknek s szülőinek, neveltetés gondosságát; de különös gonddal kíséri őket az árvák gyámnoka, t. Vajda Antal ur is, ki lelkiismeretességgel kezelve a pénzt, mind a tanuló, mind mesterségre lépő gyermekek iránt illő tudósítást kérve, szorgalmazza az árvákban azon kötelességeket, melyeknek Isten és ember iránti teljesítéséből érdekesítik magokat méltánylatra az árvák; ohajtanám, hogy minden árvának illy gyámnoka lenne, s hiszem, vajmi sok könyecseppek kiméltetnének meg, melyeket gyakran a szegénység árvák szeméből kifacsar. S ezt nyilvánítani akarom, s egyszersmind tudatni a világgal ama nagyszerű áldozatot, melyet árváink számára a jótékony tetteiben folyvást élő nagy hazafi igénytelenül hozott. Éljen is a derék honpolgár, uton utfélen kiáltják az árvák, kik háladatosságuk jeleül imáikat égfelé emelendik, melyekkel hosszú életeért esengnek a mindenek urának. — Az árvák nevében.

M. R.

KÜLFÖLD.

Franciaország. Paris, oct. 11. Bugeaud marschallnak barátjához a dordognei igazgatóhoz írt levele meglehetősen figyelmet gerjeszté. A „Siecle“ szerint a marschall válasza azon telegraphi tudósításra, mely neki a Parisbai utat parancsolá, a következő vala: „A Parisbai ut nem az, mely Abd-el-Kader legyőzetésére vezet. Én Algirba utazom.“ — A tengerészeti minister a tengeri igazgatókhoz parancsot bocsátott ki, hogy a nyugat-afrikai álmólsára szánt hajók felszerzését sietessék. Mind-ezen hajók dec. 1-én Cadixban együtt leendnek. Szükség esetében az északafrikai partokon is használhatatlanok. Itt egyébiránt tetemes tengeri erő vala összegyűlv. Parseval-Deschene ellen-admiral oct. 2-án hét sorhajóval (u. m. Ocean, Diademe, Inflexible Marengo, Alger, Triton, Jemappes) s egy hadi nászáddal (Descartes) jelent meg az algiri kikötőben. Ezen hadihajói osztály 650 ágyuból s 5959 főnyi örseregéből állott.

Marseillei lapok ismét szomorú híreket közlenek Algirból. Cavaignac tábornok egy kis tábor által erősítésért kéretett fel; de minthogy saját osztályát meg nem gyengithető, a felgyógyultak és fenjárom közöl 200 legényt vett ki, s azokat egy osztály Zuavenekkel elküldé. Alig valának utban, midőn Abd-el-Kader táborából egy csapat arabtól vétettek körül, s ha magukat meggyilkoltatni nem akarják, mint a Dschemma-Ghazautnál zászlóalj, úgy más választásuk nem vala, mint magukat megadni, mi megis történt. Ekép tudósított Combes kapitány a „Ville de Bordeaux“ hajó által.

Bourjolly, Cavaignac tábornokok, Lamoricière ideiglenes főkormányozó, és Martimprey osztályfőnök tudósításaik szerint az algiri legújabb eseményekből kitűnik, hogy Oran tartomány fő törzsokei teljes lázadásban vannak. A legnagyobb ingerültség tapasztalható Marocco határaitól egész Algir határáig. Mindazonáltal seregeink ott egyenkint működnek, Montagnac ezredes egész csapata megsemmisített a nélkül, hogy a Dschemma-Ghazautból kiindult 150 legény segítségére jöhetett volna. De-Barral ezredes a segélyt, melyet kért, meg nem nyerte, s azért Cavaignac tábornok rendeleteit nem végezheté olly erőteljesen, mint parancsa vala. Sept. 29-én még semmi újabb híre nem érkezett arról, valjon Saint-Arnaud egyesülhetett-e Mostaganem vagy Bourjolly tábornok csapatjaival? Ennélfogva az általános lázadás seregeink összpontosítását mindinkább gátolja, azok mindenütt csatáznak s a halottak és sebesültek számát szaporíták. Egyébiránt a főnökök tapasztalatai s a katonák vitézségénél fogva kedvezőbb hírt várunk. Nekünk már irtózatos lázadásokat sikerült Algirban elnyomni, annál fogva reménylünk, hogy a béke Oran tartományban minden nagy áldozat nélkül helyre fog állittatni.

Mint bizonyost állítják, hogy Aumale hg. [haladéktalanul Algirba menend. Az Oran tartományba rendelt seregek oct. 20—25ig át nem szállíthatatlanok, s így az Abd-el-Kader elleni működések csak nov. hónapban kezdethetnek meg.

Paris, oct. 11. Egyetlen egy tárgy foglalja el ma az összes napi lapokat — Bugeaud-nak Marcillac-hoz intézett levele. Az ellenzék dús táplálékot szí az ellenség táborából: az Guizot-ot azon fegy-

verrel támadja meg, melyet neki a hadi vezér nyujt, ki Afrikába siet, hogy Abd-el-Kader-t megsemmisítse. Itt néhány fővonás az oct. 29-ki cabinet elleni új polemiaiból, mint azok a lapok általános vizsgálatából kitűntek. Először is a „Gazette“ ekép szól: „Sokszor csodálkoztak ama állításunk állandósága felett, miszerint a kormány gyenge lábón áll. Ki Bugeaudnak Marcillac-hoz írt levelét olvassa, meggyőződhetik, hogy mi a rendszer megbukásának rajzánál nem túlzottunk. Valamennyi lap ma egyhangulag elismeri, hogy azon ministerium, mely 24 óra alatt a marschallt, ki e levelet írta, s az igazgatót, ki azt nyilvánossá tette, le nem teszi, az elvesztett ministerium, mint-hogy Bugeaud valahol szilárdabb lábón áll, mint Guizot s Soult.“ Kiki átlátja, hogy Bugeaud Thiersnek hadministere, mialatt Bugeaud ide haza Guizot-tal játszik, addig Thiers Londonban s Madridban a cabinet felhatalmazása nélkül egyezkedik. Kormány ez? vagy szolgálati alárendeltségnek nevezik-e ezt, nem inkább zavarnak? A dicsőség s bátorság tagadhatlanul részünkön van. S még is olly nemzettel, mely minden nagyra képes, politikánk nyíltan alárendelt állásban van. Misem sikerül nekünk; győzelmeink semmi gyümölcsöt sem hoznak; alig vívtuk ki azt, már is eredménye bizonytalan. Elmékedéseink valóságát eléggé tanúsítja Algir; — ezen folytonosan nyílt sír, mely minden évben harcosaink virágát felemészti, — Algir, ezen telhetetlen mélység, melyet még olly számos tonna arany sem tölt be. Hányszor nem mondák nekünk: mindennek vége, Abd-el-Kader elfogatott, vagy kénytelen volt a csátatért odahagyni; s ama kevély biztosítások daczára meg kell érnünk az yslyi s mogadori történetek után a djemai szerencsétlenséget, mely ismét tanúságot szolgál, miszerint tartós s állandó eredményre számítani nem lehet. Ezen fájdalmas talányhoz szavat nem lelhetni; az egész sajtó el van foglalva annak keresésével. Van-e ezenkívül hangok, melyek az angol szövetségre mutatnak; ezen szövetség csak bizonyos feltételek alatt köttetett; ára: nemzeti érdekeink oda engedése, s pedig csak két ut van választani való: az angol szövetséget veszélyeztetni, vagy czélunk előreséről lemondani. A legitímisták is használják az alkalmat, s kedvencz tárgyukra térve, a bűnt fellelve hiszik a juliusi forradalomban! teli torokkal kiáltván: miszerint az 1830-ik évi három nap emelék ki Franciaországot az igazi vágásból; a juliusi forradalom fosztá meg az országot természetes szövetségeseitől. — A „National“ Bugeaud levelét gonosz commentárral kíséri. „Ysly hg. postalovakat rendel, kétségkívül hogy Afrikát megmentse. Ő még a minister parancsát sem várja be, ki szolgálati rend szerint főnöke; egyszerre felkerekedik, de előbb a sajtó igazságtalansága által megsértett érzelmeit barátja Marcillac szívébe önti. Bugeaud a minis-tereket szép zavarba hozá! Magától értődik, hogy ezen zavar csak olly cabinetre alkalmazható, mely akarattal nem bír s magának tekintélyt szerezni nem tud. Olly kormány alatt, mely kötelességét csak némileg ismerné, egyetlen válasz lenne a marschall számára: közvetlen letétetése. Valójában a fegyelem soha durvábban el nem ismertett, sem a szolgálati rend kötelekei merősszebben meg nem szaggattak. Nem láttuk-e, miként Bugeaud, ki magát zabolázni nem hagyja, a kamra akaratát tekintetbe sem vevé, hogy „alapeszmének“ eleget tegyen. Nem nyilatkozott-e a kormány által visszavetett katonagyarmatosítás ellen? Ő ígéretek tesz a seregnek, szolgálati éveit megrövidíteni mondá, a budget felett rendelkezik — mi történt ezért vele? Semmi. Ugy fog ma is történni. S nem olly felség-e Bugeaud Algirban, mint Lajos Fülöp Franciaországban? — A „Courrier Français“ kérdi: „A lealáztatás milly fokára nem kell sülyednie a státushatalomnak Guizot kezeiben, miszerint egy tábornok a kormányt, melyet szolgál, nyíltan vádolni merészkedik, s egy igazgató magát eszközzül s büntársul oda engedí? Valamennyi státushatalom között, melyek egymást

*) Hogy Bugeaud-nak igaza lehetett, mult számunkban közölt levelében a journalistika ellen kikelni, mint a mely okosabb akart lenni ő nála, mint szakértőnél, ez megengedhető, valamint megengedhető az is, hogy a kormány hibázott, midőn inkább hallgatott a journalistákra mint olly szakértőre, millyen Bugeaud; de minden esetre Bugeaudnak érdeklött nyilatkozata után, mind őt, mind a prefectust azonnal el kellett vála a kormánynak hivatalától mozdítani, s hogy ezt nem tette egyedül azon kivételes állásnak tulajdonítható, melyben Franciaország algiri viszonyai, s Bugeaud személye egymáshoz állanak. Szerk.

a directorium után követék, csak az oct. 29ki cabinet az, mely elleneben büntetlenül illy hangon szólhattak. A státushatalom öt év óta elhagyatva áll; a ministerium jogairól s kiváltságairól lemondott; az igazgatás a kamra kezébe jutott; többé a törvényhozásban semmi akarata. Ezen fenyegető körülmények közepette, s mi alatt a közügyek igazgatását csak a tekintély elve tarthatja fen, két státushivatalnok lép fel a kormány ellen: egy francia marschall s egy megyei igazgató tanokat osztogatnak a ministeriumnak, s azt egy hirlap borítéka alatt ultimatum gyanánt czimezik. Bugeaud panaszkodott nem régebben, hogy őt „lázádo basának“ nevezték; ma e mellék nevet megérdemelte. Ezen hallatlan megsértés esetében, hisszük, a kormány méltós határozott állást fog venni. A „Reforme“ következőleg nyilatkozik: „Ha Bugeaud-nak Marcillac-hoz intézett levelét olvasuk, nem szükség kérdeni, hol a kormány? Az sem Párisban, sem Saint-Clouban, sem a külügyek ministeriumában, sőt még magában a börzében sincs, mint azt némelyek gyanítják; az Excideuilben — vagy is inkább, az többé nincs itt; hanem a postakocsiban, mely négy lóval Bugeaud marschallt Perigueuxbe viszi. Ne szóljatok többé se a királyról, se a kamaráról, se a ministeri tanácsról, se a hadministeriumról — mindezen hatalmak leköszöntek: Bugeaud a felségiséget, mely a földre esett, felragadá — ő kegyes volt utána hajolni. Az algiri sürgönyök egyenesen Bugeaud marschallhoz jutnak; Rivet osztályfőnök az algiri nép és sereg üdvözlését neki adja át; ő elhatározza magát, hogy elutazzék, de előbb parancsot bocsát ki, hogy 12,000 embert küldjenek utána.“ — Legfeltűnőbb az „Epoque“, mely a kimult „Globe“ helyébe lépett: „Tudjátok-e ki irt Ysly herczegnek olly sürgötös levelet, őt kérvén, miszerint egy napot se mulasszon el s térjen vissza, hogy az algiri gyarmatban a kormány gyepöljét ismét átvegye, a nép megizgatott bizodalmat újra szilárdítsa, s az emirt a határon túl őrizzék? Az Lamoriciere tábornok, Algir ideiglenes kormányzója, ki egyszersmind megvallá, miszerint az ő vállal gyengék illy teher viselésére. Bizonyára nem csekély érdem, nagy jellem, s nemes szív kívántatik illy vallomás tételére. Legvitézebb tábornokaink egyike, ki az algiri viszonyokat hosszú tapasztalásból ismeri, mult héten következő levelet irt Bugeaud-nak: „Abd-el-Kader, ki előtt semmi titok, mi politikánkra vonatkozik, hasznot és tant vont magának a sajtó igazságtalanságai s hütlenségeiből. Mióta önnök eljárása s viselete Afrikában (a Dara barlangbani irtozatos jelenetnél) olly szigoruan megrovottat, visszahivatását előre gyanítván, valamennyi arab törzsököt ismét felizgatá, az „Isten útjára“ mutatván, ki őt minden Algirban elkövetelt roszért megfenyítendi; egy szóval olly mértékben csabítá el őket, miszerint ma nagyobb elkeserültséggel küzdenek, mint bár mikor.“ Igy gondolkoznak Bugeaud marschallról Algirban. Abd-el-Kader azt hiszi, hogy ha a marschall jelen van, akkor a végmegbukástól meg nem menekül; tábornokaink pedig ugy vélekednek, miszerint ha Bugeaud marschall távol van, őt illy veszélyes körülmények között senki sem képes pótolni. Igy tehát az ysly herczeg többre becsültetik az ellenség által, mint magában Franciaországban.“ — A „Debats“ végre nem olly egészen kíméletes, s akép vélekedik, miszerint ezen csoda-katonának szélszéljeit nem kell olly rosz néven venni. „Mi Bugeaud marschallnak Marcillac igazgatóhoz irt levelét felvettük, a nélkül hogy elmékedéseket tettünk volna felette; mi szükségtelennek tartók ezen elmeszüleménynek olly túlságos fontosságot tulajdonítani. A különböző hirlapok commentárjai nézetünkön mit sem változtattak. Mi ezen levélnek semmi hivatalos bélyeget nem tulajdoníthatunk; s nem is hihetjük, hogy az eredetileg nyilvánosságra vala szánya. Meg vagyunk győződve, miszerint ha Bugeaud marschall

a kormánynak megjegyzéseket akart volna tenni, arra más utat választanda, s nagyobb óvakodással fejezte volna ki magát. Azért mi ama levelet, ama különös rohamok egyikének tekintjük, melyre a marschall bennünket s az egész világot már rászoktatá. Csak érette sajnáljuk, hogy ama levélnek nagyobb súlyt nem kölcsönözhetünk. Egy magasan álló katonának, ki magának dicsőséget víva ki, s kire még fényesebb sors várakozik, nagyon kellemetlen lehet, ha szavainak nem azon értelmet tulajdonítják, mellyel birniok kell. Mi semmikép sem egyezünk meg abban, hogy a polgári s katonai szolgálati alárendeltség vesztvo van, s az anarchia a kormányban trónra emelkedett, mivel Bugeaud marschall rosz szeszélyi rohamában a dordognei igazgatónak elégtelenségét megvallá. Hogy az algiri kormányzó a nagyobb tervekhez vonatkozólag, mellyek könnyebben felfoghatók, mintsem kivihetők, a kormánynyal skamrákkal egyet nem értelt — a felett senki sem kételkedik. De minthogy Bugeaud marschall, eltérő nézetei mellett is, utasításához, mellyet a kormánnytól nyert, hű maradt, és saját eszméit kötelessége érzetének áldozatul vitte, ez által tehát legjobban megmutatá, hogy nála a szolgálattani fegyelem mindent meghalad. Nagyon is megfogjuk, miszerint az ellenzék a cabinetet gyengeségi szemrehányás által szigoru rendszabályokra szeretné unszolni; de felfogásunk szerint, a cabinet sokkal több gyengeséget mutatna, ha a zajlóra hallgatna, s egy csekély tövedésért az ország s király iránt tanusított szolgálattokat elfeledhetné.

N. Britannia. London, oct. 10. A „Morning-Chronicle“ dublini levelezője azon hírt közli, miszerint a kormány az irföldi korona-jövedelmet, melly évenként 30,000 font sterlinget meghalad, az irhoni római katolikusok egyházai építésére s kijárvására fordítani határozá. — A dublini repealegyet utósó hétfői ülésében John, O'Connell Daniel fia, A „Standard“ és „M. Herald“ cikkeit, mellyek az igazgató s a többi repeal-tagok ellen új törvényes indóztatást jósolnak, megvetendő fenyegetőzésnek nyilvánítá. A heti jövedelem 230 font sterlingre ment.

Egy flandriai lap — „Nouvelist“ — melly Brüggében jó ki, hol számos angol család s O'Connellék is rokonai laknak, néhány nap előtt egy levelet közölt, mellyet egy angol Flandriában földieinek irt, s hol ez mondatik: „A kath. vallás (Angliában) gyorsan halad előre. Nem csak egyes megtérések közöletnek az ország különféle kerületeiből, hanem egész községek térnek át a catholicismusra. Ezer példa közöl csak egyet hozok fel. Azon megye községei, mellyben magam is lakom, általában vonakodtak többé protestans egyházaikba visszatérni. E lépés egyhangulag s rögtön történt. Saját protestans lelkészeik közbejárása által folyamodást nyújtottak be a megyés püspökhöz, mellyben őt megkérék, hogy nekik egy kath. lelkészt küldene, ki őket a római kath. egyház tanaiban s alapelveiben oktassa. A püspök mitsem késett egy lelkészt hozzájuk küldeni, s e pillanatban Bridgewaterban kath. lelkész tart misét. Igaz, hogy még egyházunk nincsen, de folytonos pénzügyjöttégetestörténnék, hogy annak építéséhez mennél előbb kezdhesünk. Még egy példa: szinte szomszédságunkban egy protestans lelkész ugyan azon püspökhöz irt, s őt egy kath. lelkész küldetésére kéré, kit ő testvéreül fogadand.“

Killarneyben oct. Gán ment végbe az előre hirdett repealgyülekezet, mellyben a „Globe“ szerint mintegy 50,000 személy jelent meg. O'Connell, John fiával s Smith O'Briennel, mint rendszeren szokott történni, lobogókkal s zenével, rémitő embertömeg által kísérve, ugy Traleeben mint Killarneyben örömszajjal fogadtatott. Mahony-nak a repealmozgalmak ellen tartott beszédére O'Connell szokott modorában válaszolt, mire az unio megszűntetésére a királynőhöz és parlamenthez folya-

modványok engedményeztettek. Az esti lakománál 500 vendég jelent meg. Thiers kíséretével Gibraltarból gőzösön tegnap délután érkezett Southamtonba.

TÁRSULATOK ÉS INTÉZETEK.

Magyar gazdasági egyesület. A nagyérdemű gazdaközönség ezennel értesítetik, hogy az egyesületnek f. é. novemberi s illetőleg leopoldvársári gyűlései következő sorban fognak tartatni: november 4kén, kedden d. u. 6 órakor a szőlőművelési, — nov. 5kén szerdán d. u. 4 órakor az alattenyésztési, — nov. 6kán, csütörtökön, este 6 órakor a kertészeti, — nov. 7kén pénteken d. u. 5 órakor a géptani s erdőszeti szakosztály fog ülést tartani; nov. 8kán szombaton d. e. 10 óra d. u. 5 órakor a magyar gazda tisztek érdekében állítandó nyugdíj-intézet iránt kinevezett küldöttség tartja előleges tanácskozásait; nov. 9kén vasárnap d. e. 11 órakor kormányzó választmányi ülés, végre november 10kén hétfőn d. e. 10 1/2 órakor közgyűlés, mellynek több tárgyai lesznek, a) a középponti gyümölcs-kert ügye, b) a szarvasmarha tenyésztés országos előmozdítása ügyében ns Pest vgyének adandó vélemény, c) a gazda tisztek érdekében állítandó nyugdíj-intézet ügye körül teendő lépések és rendszabályok elhatározása, d) a szakosztályi munkák iránti előterjesztés, e) az egyesület közletének építési ügye, f) jelentés a német gazdák boroszlói gyűléséről sat. egyesületünk t. ez. tagjai tehát, valamint egyéb ügybarátok is minél számosan megjelenni kéretnek.

2or. Mintán a „Gazdasági Kistűkőr“ című népkönyvünk 4ik kiadása is végképen elfogyott, — mindazon nagyérdemű egyházi férfiak, földes urak, hatóságok és községek, kik ezen népkönyvünkben napról napra kevésbé nélkülözhető népkönyvből nagyobb számmal hoztani ohajtanak, méltóztatassanak becses megrendeléseiket a novemberi vásár alkalmával megtenni, hogy az azonnal nyomtatás alá kerülendő 5dik kiadás példányait azonnal megkapják. — 3or. szinte a közelgő novemberi vásárig a robot és dézma ügyét illető s nftogus gr. Batthyány Kázmér által jutalmakkal koszorozott 3 rendbeli pályamunka sajtó alól ki fog kerülni s 1 ft 20 krval pengőben mindegyik hiteles könyvkereskedőnél, ugy az egyesületitoknokai és előadói hivatalánál is lesz megszerezhető. — 4er. A „Magyar Gazda“ t. ez. olvasói s pártfogói szives tisztelettel kéretnek, miszerint a jövő félévi előfizetés megtételére a pesti novemberi vásár alkalmának kérvényeiket s alkalmait használni ne terheltessek; végre 5ör azon tisztelt hazánkiai, kik a szarvasmarha-tenyésztés körében az egyesület által kitűzött 100 arany jutalomkérdésre pályázni ohajtanak, ezennel figyelmeztetnek, hogy a pályázásra kitűzött idő f. é. december 31kén lefolyik. Pesten october 15kén 1845. Török János s. k. egy. titoknok.

Lipthay Sándor vezetése mellett szerkeszti Illusz Oláh János.

C s ö d ö k.

31.494. Pozsony városa tanácsa jelentvén, hogy Hauber Antal ellen csöd rendeltetvén, s a hitelezők megjelenésére folyó évi october 27dike tüzetvén ki határidőül, tömeggondnokká Scharizer György tanácsnok, perügyelővé pedig Kolárik István tiszti főügyész nevezetelt; ugyanez kihirdetés végett ezennel megiratik. Kelt szentmihály 16. 1845.

35.500. Esztergom városa tanácsának jelentése szerint Rzeznicek János tömege ellen csöd rendeltetvén, az illető hitelezők megjelenésére folyó évi october 26. 27. és 28dika tüzetelt ki határnapul, és tömeggondnokká Meszina János városkapitány, perügyelővé pedig Kis Mihály főügyvéd nevezetelt. Kelt september 30. 1845.

Váltótörvényszéki Idézés.

Kaniez Miksa, kinek tartozkodási helye nem tudatik, az ellene Karpeles J. által 790 pft 25 kr. erejeig indított váltóper tárgyalása végett f. évi november 21én reggeli 9 órakor e váltótörvényszék előtt jelenjék meg. — Az esetre pedig, ha sem személyesen, sem megbízottja által meg nem jelennek, védelmére Láchay Sándor v. ügyvéd gondnoknak ezennel kinevezetetik. Kelt Pesten a kir. e. b. váltótörvényszék 1845. évi october 13dikán tartott üléséből.

Somogyi Pál, kinek tartozkodási helye nem tudatik, az ellene Tottis Katalin által 13,144 sz. a 220 pft iránti váltókereset tárgyalására folyó évi november 7dik napján reggeli 9 órakor e törvényszék előtt jelenjék meg; azon esetre pedig, ha sem maga, sem törvényes megbízottja által meg nem jelennek, részére gondnokul Zsombor György váltóügyvéd ezennel kinevezetetik. Kelt Pesten az e. b. váltótörvényszék 1845dik évi october 16kán tartott üléséből.

Baranyi Lajos, kinek tartozkodási helye nem tudatik, az ellene Soltész Mihály által 2000 pft és járuléka iránt indított váltóügy tárgyalása végett foyó 1845dik évi november 11dik napján reggeli 9 órakor e váltótörvényszék előtt jelenjék meg. Ha alperes meg nem jelenik, vagy ügyviselőt nem rendel, részére a ll. r. 214 §hoz képest Ráchay Sándor váltóügyvéd gondnokul kinevezetetik. Kelt Pesten az e. b. váltótörvényszék 1845dik évi october 13dikán tartott üléséből.

Státuspapírosok árkelete.

Bécs october 18kán.

5 petes státuskötelezvény	ft p. p.	112 1/2
4 " " " " " "	" " "	101 1/2
2 " " " " " "	" " "	76 1/2
3 1/2 " " " " " "	" " "	63 3/4
1834diki státuskölesön (500 ft p. p.)	" " "	797 1/2
1839 " " " " " "	(250 ft p. p.)	326 1/2

Lotteria húzások.

Budán, oct. 22én: 83. 35. 60. 9. 37.

Griazben, oct. 15én: 1. 16. 58. 12. 71.

Dunavizállás.

October 20kán: 6' 7" 6" az 0 felett.

Gabonaár váltó garasokban.

		Tiszta-buza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pest	october 21. (pesti m.)	260-295	220-230	160-180	120-125	76-85	96-125
Pozsony	" 17. (pozsi. m.)	170-193	—	125-155	92-100	54-66	84-100
Mosony	" 16. " "	165-230	118-140	124-145	84-102	54-60	88-100
Nagyszombat	" 14. " "	162-175	—	122-125	83-86	50-55	—
Veszprém	" 17. " "	130-150	105-110	105-110	75-80	—53	70-80
Temesvár	" 13. " "	100-130	53-80	—	—	—35	—40
Miskolcz	" 15. " "	135-140	125-130	110-120	65-70	43-44	60-62
Ujbecse	" 17. " "	130-140	100-110	—	45-50	45-46	50-60
Győr	" 14. " "	160-180	135-140	—	80-90	48-50	80-90
Bécs	" 18. (auszt. m.)	227-256	—	144-155	—	84-100	—

Részvények árkelete.

October 18kán,

Pesti közép. vasut részv. (500 ft p. p.)	110 1/4
Nagyszombati " " (100 ft p. p.)	90—
Soproni " " (200 ft p. p.)	190—
Pesti lánchíd részvény (100 ft p. p.)	140—
Eszterházy sorsjegy (40 ft p. p.)	57 1/2
Bécsi bankrészvény	1607 1/2
Dunagőzhajó (500 ft p. p.)	693—
Bécs-gloggnitzi vaspálya	136—
Budweis-Linz-gmundi " (200 ft p. p.)	175—
Északi " " " "	213 1/2
Majlandi " " " "	122 3/4